

Katrineholms-Kurören 16 maj 1953

Widmark Vingåker dennes siste som lärdes sig spela av näcken

75 års sedan västra Sörmlands ämnenskunnigaste
spelman avled Mästerspelman lång
och mager mörk häreth

Med en sådan storspelman som Svinstu-Fredrik i släkten — som dessutom var känd för att kunna trolla — var det naturligt att även unge August kom att ägna sig åt musiken. Tidigt blev han faderlös. Enligt tillgängliga handlingar flyttade modern med sina båda barn Anders Fredrik och Olof August, när den senare var 10 år, till Västra Vingåker och bosatte sig i Munketorpsstugan i Gäringetrakten. Från Säfstaholm ingavs då protest mot familjens intagande i roten. Senare lämnade emellertid Svinstu-Fredrik skriftlig borgen att de inte skulle komma att ligga roten till last.

Slutade med jordbruket och blev ambulerande spelman.

1853 flyttade Widmark med hustru och barn — han var gift två gånger — till Lilla Kulltorp i Västra Vingåker, där han bodde kvar till sin död. Det blev litet si och så med skötseln av gården, eftersom fiolen pockade på minst lika stor uppmärksamhet som gården och djur. Widmark var först och främst spelman, och så arrenderade han ut jorden och ägnade sig helt åt musiken. Han reste omkring i bygderna och stannade några veckor på varje gård, där han tog emot elever och lärde dem spela fiol.

Widmarks låtar upptecknade.

Tyvärr är alla Widmarks elever nu döda. Men ett storslaget uppteckningsarbete utförde hr Wetter innan det blev för sent, då han räddade över 100 av de från den store läromästaren härstammande melodierna, av vilka speciellt valserna hade en särskild prägel. Det var Sköldingebon Carl-Erik Eriksson, Per Johan Andersson i Floda och Axel Johansson, Östra Vingåker, Sme'ns Axel kallad, alla tre lärjungar till Widmark, som hr Wetter pumpade på Widmarksminnen och -låtar.

med en krans av svart skägg runt hakan. Han var tystlåten och stillsam samt såg gärna ner i marken, även när han talade med någon. Men när han satt fiolen till hakan och spelat upp sina gamla melodier försvann all tafatthet i uppträdandet. Då blev han med ens medelpunkten i rummet och den som bestämde takten i svängarna.

Säfstaholmsbal stor framgång

Den i Amerika bosatte Katrineholmssonen K. Alex Carlsson har i sin bok Öst- och Västerled gett en romantiserad skildring av hur Widmark en gång kallades till greven på Säfstaholm för att spela där en tjugondag Knut. Den enkle bondespelmannen i de tarvliga kläderna fick många föraktfulla blickar från den förnäma publiken, och det fnissades åt både honom och greven, som engagerat Widmark till att spela på festen. Men när han lockade fram tonerna av Vingåkers gammalvals, som ingen vet vem som komponerat,

gick det likadant på den festen som på alla andra, där den märklige Widmark var med. Gästerna fångades av tonernas trollmakt, och det blev dans som aldrig förr i slottsgemaken.

Dog med fiolen i hand

Endast 54 år gammal dog Widmark i sin stuga. Fiolen hade han vid sidan om sig i sjuksängen, och när han kände slutet nalkas kallade han på sonen Per August, berättar hr Wetter. Mödosamt reste han sig upp och spelade en av sina älsklingslåtar och viskade matt åt sonen: — August, så ska låten tas. Kort därefter dog han med sin gamla fiol i handen.

Efter skiftande öden blev för några år sedan Widmarks märklige notbok, innehållande hela 199 låtar, återbördad till Katrineholmsbygden. Sonen Per August förde den med sig till Amerika och där kom den förut nämnde svensk-amerikanen Carlsson över den och sände den till hr Wetter.

I onsdags var det 75 år sedan den mest namnkunnige spelmannen i västra Sörmland — för att inte säga i hela länet — August Widmark, född i Östra Vingåker 1824, avled. Han var den siste i bygden som lärde sin konst av Näcken och enligt traditionen satt han som åttaårig pojke och lyssnade till honom tre torsdagsnätter vid forsen intill Morjanå i Västra Vingåker. Den i spelmanskretsar välkände folkskolläraren Gustaf Wetter i Katrineholm vet det mesta om Vingåkers Widmark, som han kallades, och med ledning av hans berättelse har den här artikeln kommit till.

Widmark hade prima musikaliskt påbrå. Fadern var nämligen organist i Östra Vingåker och dennes maka Brita Stina var syster till den mycket välkände fiolspelmannen Fredrik Lindroth i Svinstugan, en kvarn under Krämbol. Det var en sträng herre, men han var styv i att undervisa traktens pojkar i musik. De blivande eleverna förde han ner under bron vid kvarnen för att de skulle få lära sig den rätta stråkföringen av Näcken.